

टोखा नगरपालिका

टोखा नगरपालिकाको कार्यालयद्वारा प्रकाशित

स्थानीय राजपत्र

खण्ड ९

संख्या १४

मिति: २०८२/०६/३१

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा १०२ बमोजिम टोखा नगरपालिकाको नगर कार्यपालिकाले बनाएको तल लेखिए बमोजिमको कार्यविधि सर्वसाधारणको जानकारीको लागि प्रकाशन गरिएको छ ।

भाग-२

विद्यालय यातायात निर्देशिका, २०८२

प्रस्तावना:

सवारी तथा यातायात व्यवस्था ऐन, २०४९ को दफा १५३ मा भएको प्रावधान अनुसार शिक्षण संस्थाहरूले टोखा नगरपालिकाभित्र विद्यार्थीहरू ओसारपसार गर्ने उद्देश्यले सञ्चालनमा ल्याएका सवारी साधनहरूले दिने यातायात सेवालाई सुरक्षित, आरामदायी र भरपर्दो बनाउने उद्देश्यले स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा (१०२) को उपदफा (२) ले दिएको

अधिकार प्रयोग गरी टोखा नगरपालिकाले यो “विद्यालय यातायात निर्देशिका, २०८२” जारी गरेको छ ।

१. **संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ:** (१) यस निर्देशिकाको नाम “विद्यालय यातायात निर्देशिका, २०८२” रहेको छ ।

(२) यो निर्देशिका नगर कार्यपालिकाबाट स्वीकृत भएको मितिबाट लागू हुनेछ ।

२. **परिभाषा:** विषय वा प्रसंगले अर्को अर्थ नलागेमा यस निर्देशिकामा:-

(क) “विद्यालय बस” भन्नाले सामुदायिक, संस्थागत वा अन्य निकायबाट सञ्चालित शिक्षण संस्थाहरूले विद्यार्थीहरू ओसारपसार गर्न प्रयोगमा ल्याएका आफ्नै वा भाडामा लिई सञ्चालन गरेका सवारी साधनलाई सम्भन्नुपर्दछ । यो शब्दले माइक्रोबस, मिनिबस, भ्यान, समेतलाई जनाउँदछ ।

(ख) “ऐन” भन्नाले सवारी तथा यातायात व्यवस्था ऐन, २०४९ लाई सम्भन्नुपर्दछ ।

(ग) “नियम” भन्नाले सवारी तथा यातायात व्यवस्था नियमावली, २०५४ लाई सम्भन्नु पर्दछ ।

३. **विद्यालय बसको मापदण्ड :** विद्यालयले आफ्ना विद्यार्थीहरूको सुरक्षित किसिमले ओसारपसार गराउन सञ्चालन गर्ने विद्यालय यातायात निम्न अनुसारको मापदण्डको हुनुपर्नेछ:-

(१) विद्यालय बसको पहिचान निम्न मापदण्ड अनुसारको हुनुपर्नेछ :-

(क) विद्यालय बसको बाहिरको रंग पहेलो (Golden Yellow) हुनुपर्नेछ ।

(ख) विद्यालय बसको अगाडि र पछाडि “School Bus” कालो रंगले लेखिएको हुनुपर्नेछ ।

- (ग) यदि बस भाडामा लिएको भए विद्यालयको नाम सहित “On School Duty” लेखिएको व्यानर वा बसको अगाडि र पछाडि देखिने गरी “School Bus” लेखिएको प्लेट हुनुपर्नेछ ।
- (घ) विद्यालयको परिचय खुल्ने गरी १५० मि.मी. उचाइको गोल्डेन ब्राउन रंगमा विद्यालयको नाम दुबैपट्टी झ्यालको लेभल भन्दा तल लेख्नुपर्नेछ । साथै विद्यालयको ठेगाना र फोन नम्बर पनि उल्लेख हुनुपर्नेछ ।
- (ङ) विद्यालय यातायात वा सवारी साधनमा कालो रंगमा बसको अगाडि र पछाडि षटकोण/विद्यालय बसको चिन्ह लेखिएको हुनुपर्नेछ ।
- (२) विद्यालय यातायातले निम्न अनुसारको भौतिक मापदण्ड पूरा गरेको हुनुपर्नेछ ।
- (क) आपतकालीन ढोका (Emergency Exits): सबै विद्यालय बसहरूमा पछिल्लो आधा भागको दाहिनेतिर (Emergency Exits) को व्यवस्था हुनुपर्नेछ । यसका साथै बसको पछिल्लो भागमा हुने Emergency Exit Breakable Glass को हुनुपर्नेछ । Emergency Exit को तल्लो लेभल बसको भुँईँ सरहको र माथिल्लो लेभल झ्यालको माथिल्लो लेभल बराबरको हुनुपर्नेछ ।
- (ख) सुरक्षा: विद्यालय बस चलेको अवस्थामा सम्पूर्ण ढोका तथा Emergency Exit हरू बन्द गर्ने व्यवस्था गरी विद्यार्थीहरूको यात्रालाई सुरक्षित बनाउनुपर्नेछ ।

- (ग) झ्यालको ग्रिल : विद्यालय बसको झ्यालमा कम्तिमा तीनवटा Horizontal Round Metal/Round Aluminium Tube को ग्रील विद्यालय बसको दुवै साइडमा लगाइएको हुनुपर्नेछ ।
- (घ) प्राथमिक उपचार बाकस: विद्यालय बसमा देखिने ठाँउमा प्राथमिक उपचार बाकस (First Aid Kits) व्यवस्था हुनुपर्नेछ ।
- (ङ) अग्नि नियन्त्रण उपकरण: बसमा देखिने ठाँउमा अग्नि नियन्त्रण उपकरण (Fire Extinguisher) राखिएको हुनुपर्नेछ ।
- (च) फोहरको व्यवस्था: प्रत्येक विद्यालय बसमा अनिवार्य रूपमा फोहर फ्याक्ने टोकरी राखिएको हुनुपर्नेछ ।
- (छ) विद्यालय सवारी साधनको ढोकाको चुकुल (Door lock): विद्यालय सवारी साधनको ढोकामा भरपर्दो चुकुल प्रणाली भएको हुनुपर्नेछ ।
- (ज) विद्यालय सवारी साधनको प्राविधिक जाँचपास: सार्वजनिक सवारी साधन सरहको हुनुपर्नेछ ।
- (झ) झ्यालको सिसा: झ्यालको सिसामा कुनै पनि किसिमको रंग लेपन नगरी पारदर्शी हुनुपर्नेछ
- (ञ) विद्यालय सवारी साधनको प्रवेशद्वार: विद्यालय बसको प्रवेशद्वारको सबैभन्दा तल्लो सिटी जमिनमाथि ३०० मि.मि. भन्दा बढी हुनुहुँदैन ।
- (ट) विद्यालय सवारी साधनको सिटहरूको अवस्था: बसको सिटहरूको अवस्था दुरुस्त हुनुपर्ने वा सिटको कुनैपनि भागबाट तिखो वा धारिलो बस्तु बाहिर निस्किएको हुनुहुँदैन ।

- (ठ) विद्यालय ब्याग तखता: विद्यालय ब्याग सुरक्षित किसिमले राख्नका लागि बस भित्र विद्यालय ब्याग तखताको व्यवस्था हुनुपर्नेछ ।
- (ड) बस सिटको रेखांकन (Layout): सम्पूर्ण सिटहरू अगाडि फर्किएको (Forward Facing) हुनुपर्नेछ । चढ्ने ओर्लिने सिढी (Step well) को छेउको सिटको अगाडि उचित किसिमको छेकबारको व्यवस्था हुनुपर्नेछ ।

४. विद्यालय बसभाडा

- (क) विद्यालय बसभाडा प्रयोग गर्ने विद्यार्थीका अभिभावकको सहमतिमा विद्यालय व्यवस्थापन समितिबाट तोकिएको हुनुपर्नेछ । तर यस्तो मासिक बसभाडा मासिक पढाइ शुल्कको ५० प्रतिशत भन्दा बढी हुने छैन ।
- (ख) खण्ड 'क' अनुसारको बसभाडा वा यातायात शुल्क विद्यालयले आफ्नो सूचना पाटी र वेबसाइटमा सार्वजनिक गरेको हुनुपर्नेछ ।
- (ग) १०० मिटर भन्दा कम दूरीबाट आउने विद्यार्थीका लागि रु. १००० भन्दा बढी लिन पाइने छैन ।
- (घ) जाडो वा गर्मी वा वर्खाका बेला वा १० प्रतिशत समयभन्दा कम पटक बस प्रयोग गर्ने विद्यार्थीलाई निःशुल्क यातायातको व्यवस्था गर्नुपर्नेछ ।

५. सिट संख्या र बसको क्षमता: विद्यालय बसले बसको सिट संख्या अनुसार देहायको संख्यामा विद्यार्थी ओसारपसार गर्न पाउने छन्:-

- (क) १२ वर्षभन्दा मुनिका विद्यार्थीलाई बसको सिट क्षमताभन्दा १.५ गुणा विद्यार्थी ओसारपसार गर्न सकिनेछ ।

(ख) १२ वर्षभन्दा माथिका विद्यार्थीको हकमा सिट क्षमता बराबरको संख्यामा मात्र विद्यार्थी राख्नुपर्नेछ ।

६. विद्यालय यातायात तथा सवारी साधनमा विद्यार्थीहरूको विवरण:

(क) प्रत्येक विद्यार्थीहरूको लागि विद्यालय बसको नम्बर, रुट र बिसौनी उल्लेख गरेको विद्यार्थीको तस्वीर सहितको परिचय पत्र जारी गरेको हुनुपर्नेछ ।

(ख) बस चालकले विद्यार्थीहरूको पूर्ण विवरण सहितको सूची राख्नुपर्नेछ ।

(ग) सूचीमा विद्यार्थीको नाम, ठेगाना, कक्षा, रक्त समूह, रोक्नु पर्ने बिसौनी उल्लेख हुनुपर्नेछ ।

(घ) बसमा बस सञ्चालनको मार्ग तालिका तथा समय सारिणी टाँस गरेको हुनुपर्नेछ ।

७. विद्यालय यातायात तथा सवारी साधनको गति सीमित हुनुपर्ने: विद्यालय बस कुनै पनि किसिमले अधिकतम ४० कि. मि. (चालिस किलोमिटर) प्रतिघण्टा भन्दा बढी गतिमा चलाउन पाइने छैन ।

८. स्टप चिन्ह (Stop Sign): सवारी चालकले चाहिएको बेलामा विद्यार्थीहरूलाई ओराल्ने, चढाउने वा बाटो काट्ने प्रयोजनका लागि चाहिने ट्राफिक चिन्ह (Stop Sign) बस भित्र राखिएको हुनुपर्नेछ ।

९. धुम्रपान तथा मध्यपान गर्न नपाइने: विद्यालय बसमा कसैले पनि धुम्रपान तथा मध्यपान गर्न पाइने छैन ।

१०. बालश्रम निषेध: विद्यालय यातायात सञ्चालनार्थ कुनै प्रकारको बालश्रम प्रयोग गर्न पाइने छैन ।

११. विद्यालय यातायात चालक तथा परिचालक सम्बन्धी व्यवस्था:

(क) विद्यालय बसमा कम्तीमा १ जना चालक तथा १ जना परिचालक हुनेछ ।

- (ख) विद्यालय बसका चालक तथा परिचालक सम्बन्धी योग्यता वा अन्य मापदण्ड प्रचलित ऐन, नियम अनुसार हुनेछ।
- (ग) विद्यालय बसका चालक तथा परिचालकले सम्बन्धित विद्यालयले तोके बमोजिमको पोसाक र परिचय पत्र अनिवार्य लगाउनु पर्नेछ।

१२. विद्यालयको दायित्व:

- (क) अनुभवी चालकको व्यवस्था गर्ने।
- (ख) प्रत्येक विद्यार्थी एवम् चालकलाई जान्ने गरी सामान्य ट्राफिक नियमका बारेमा समय समयमा जानकारी गराउनुपर्नेछ।
- (ग) विद्यालय बसको सार्वजनिक सवारी साधन सरह जाँचपास गराउनुपर्नेछ।
- (घ) विद्यालयले भाडाका बस लिदा नियमित रुट (बाटो) बाहेक सवारी सञ्चालन गर्नु परेमा अनिवार्य रूपमा पटके रुट (बाटो) इजाजत लिएको हुनुपर्नेछ।
- (ङ) विद्यालयले विद्यार्थी ओसार पसारमा प्रयोग हुने प्रत्येक विद्यालय बसको यातायात व्यवस्था कार्यालयमा (दर्ता) गराई अद्यावधिक गराउनुपर्नेछ।
- (च) बसको बाहिर पट्टि सबैले देख्ने गरी बस सेवा सम्बन्धी गुनासो सुन्ने व्यक्तिको नाम र टेलिफोन नम्बर लेखेको हुनुपर्नेछ।

१३. सवारी चालक र परिचालकको दायित्व:

- (क) चालकले सवारी चालक अनुमतिपत्र र सवारी साधनसंग सम्बन्धित सबै किसिमका कागजातहरू (सवारी दर्ता प्रमाणपत्र, बाटो इजाजतपत्र, सवारी जाँचपासपत्र) साथमा राख्नुपर्नेछ।

- (ख) सवारी चालक र परिचालकले तोकेबमोजिमको पोसाक र परिचय पत्र लगाएको हुनुपर्नेछ ।
- (ग) चालकले कुनै पनि अन्य यात्रु, मालसामान र अनावश्यक व्यक्ति बोक्न पाइने छैन ।
- (घ) सवारी चालक र परिचालकले ट्राफिक नियमको पालना गर्नुपर्नेछ ।
- (ङ) सडकमा सवारी चलाउदा अत्यावश्यक सेवाका सवारी साधनलाई प्राथमिकता दिनुपर्नेछ ।
- (च) चालकले सदैव एकजना परिचालक साथमै लिइ हिड्नुपर्नेछ ।
- (छ) सवारी चालक र परिचालकले कुनै अभिभावक विद्यार्थी लिन नआएमा विद्यालयको जिम्मा लगाउनुपर्नेछ ।
- (ज) सवारी चालक र परिचालकले सवारी चलाएको अवस्थामा मोबाईल वा इयरफोन (Earphone) को प्रयोग गर्न पाइने छैन ।
- (झ) चालक र परिचालकले कुनै पनि बसभित्र यौनजन्य दुर्व्यवहार गर्न गराउन पाइने छैन ।

१४. अभिभावक र विद्यार्थीको दायित्व:

- (१) अभिभावकको दायित्व:
 - (क) सडक सुरक्षाका लागि अभिभावक र विद्यार्थी दुवैको बराबरी जिम्मेवारी हुनेछ ।
 - (ख) विद्यालयले तोकेको बिसौनी र समयमा अभिभावकले विद्यार्थीहरूलाई पुऱ्याउनु तथा ल्याउनु पर्नेछ ।

- (ग) पूर्व प्राथमिक तहका विद्यार्थीहरूको हकमा अभिभावकले वैकल्पिक व्यक्तिलाई विद्यार्थी पुऱ्याउनु तथा लिन पठाउँदा परिचय खुल्ने प्रमाण दिएर पठाउनु पर्नेछ ।
- (घ) चालकले सवारी नियम तथा यस निर्देशिका विपरीत सवारी चलाएको पाइएमा अभिभावकले तुरुन्त विद्यालय प्रशासन र नजिकको प्रहरीलाई खबर गर्नु पर्नेछ ।
- (ङ) अभिभावकले चालकसंग अनावश्यक विषयमा कुरा गर्ने र प्रभावमा पार्नु हुँदैन ।
- (च) अभिभावकले अन्य विद्यार्थीलाई प्रभावमा पार्ने, अनावश्यक चासो राख्नु हुँदैन ।

(२) विद्यार्थीहरूको दायित्वः

- (क) आफू यात्रा गर्ने सवारी साधनमा फोहर नगर्ने, आपसमा मिलेर बस्ने, झ्यालबाट फोहोर नफाल्ने र चालकसंग भद्र व्यवहार गर्ने दायित्व सम्बन्धित विद्यार्थीको हुनेछ ।
- (ख) चालकले सवारी नियम उल्लंघन गरेको देखेमा तुरुन्त विद्यालय प्रशासन वा नजिकको प्रहरीलाई खबर गर्नुपर्नेछ ।
- (ग) ट्राफिक संकेत सम्बन्धी जानकारी राखी सवारी नियम पालना गराउन सम्बन्धित पक्षलाई सचेतना जगाउन मार्ग दर्शकको भूमिका निर्वाह गर्ने ।

१५. अनुगमनः यो निर्देशिका पालना गरे नगरेको विषयमा यातायात सम्बन्धी केन्द्रका निकायका अतिरिक्त नगरका वडा कार्यालय, नगर प्रहरी बल तथा शाखा (शिक्षा, स्वास्थ्य र बालबालिकासम्बन्धी) ले अनुगमन गर्न सक्नेछन् ।

१६. विविध:

- (क) निर्देशिका कार्यान्वयन गर्ने सिलसिलामा कुनै द्विविधा देखिए नगरपालिकाको निर्णय अन्तिम हुनेछ ।
- (ख) निर्देशिकामा भएका व्यवस्थाहरू उल्लङ्घन गरिएको पाइएमा नगरपालिका र सवारी तथा यातायात व्यवस्था ऐन, नियम अनुसार कारवाही हुनेछ ।
- (ग) यो निर्देशिका अन्य कुनै प्रचलित कानूनसँग बाभिएको हकमा बाभिएको हदसम्म यो निर्देशिकाका प्रावधान अमान्य हुनेछन् ।

प्रमाणीकरण मिति : २०८२/०६/३१

आज्ञाले,
कमल भट्टराई
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत